

Työ- ja elinkeinoministeriö

LAUSUNTO

kirjaamo.tem@gov.fi

10.06.2024

Dnro 199/2024

Asia: VN/19961/2023, EU/80/2024-TEM-37**SUOMEN YHDENNETYN ENERGIA- JA ILMASTOSUUNNITELMAN (NECP) PÄIVITYS**

Työ- ja elinkeinoministeriö pyytää lausuntoja Suomen kansallisen integroidun energia- ja ilmastosuunnitelman (NECP) päivityksestä.

Lausuntopyynnössä kerrotaan, että EU:n hallintomalliasetuksen mukaan jäsenvaltioiden tulee toimittaa NECP-suunnitelmiansa päivitykset komissiolle kesäkuun loppuun 2024 mennessä. Ensimmäiset NECP-suunnitelmat toimitettiin komissiolle vuonna 2019. Nyt lausuttavana olevalle suunnitelmaluonnokselle annettiin lausuntoaikaa hieman reilu kaksi viikkoa. On epäselvää, millä tavalla ministeriö tulee huomiomaan lausunnot näin kiireisellä aikataululla toteutetulla kuulemisella.

Suunnitelman politiikkatoimenpiteiden osalta kerrotaan, että ne perustuvat osin vuoden 2022 kansalliseen ilmasto- ja energiastrategiaan, keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmaan ja maankäytösektorin ilmastosuunnitelmaan. Lisäksi kerrotaan, että suunnitelmassa on otettu huomioon EU:n ilmasto- ja energiapolitiikan kunnianhimon nosto ja puhtaan energian siirtymän nopeuttaminen EU:n 55-valmiuspaketin (Fit for 55) ja REPower-suunnitelman vaikutusten kautta.

Näiden tai lausuttavana olevan suunnitelman valmistelussa ei ole huomioitu poronhoitoa, sen erityispiirteitä tai poronhoitoalueen alueellisia eroavaisuuksia millään tavalla. Vaikuttaa siltä, että NECP päivityksen lausuntokierros jatkaa näennäisen demokratian linjaa, mitä ministeriöt tuntuvat toteuttavan ilmastopolitiikkaa toteuttavissa papereissaan. Lausuntokierroksella haetaan hyväksyntää suunnitelmalle, antamatta todellista mahdollisuutta vaikuttaa asiaan.

Paliskuntain yhdistys lausuu asiasta poronhoidon näkökulmasta. Energia- ja ilmastosuunnitelmissa, joilla on konkreettisia vaikutuksia poronhoitoalueella, olisi aina otettava huomioon, mitä poronhoito- laissa (848/1990) säädetään.

Poronhoidon huomioiminen ilmastopolitiikassa

Ilmasto muuttuu ilmastonmuutoksen hillintätoimista huolimatta, tutkimusten mukaan muutokset toteutuvat nopeimmin pohjoisilla alueilla. Poronhoito kuuluu haavoittuviin ryhmiin.

Poronhoito on luontokulttuuri ja pohjoisen Suomen vanhin edelleen harjoitettava elinkeino. Lapin maakunnassa se on ylivoimaisesti suurin alkutuotannon ala. Poronhoitoalue kattaa noin kolmasosan Suomen pinta-alasta: Lapin maakunnan (Kemi-Tornion aluetta lukuun ottamatta) sekä pohjoisosat Pohjois-

Pohjanmaan ja Kainuun maakunnista. Poronhoidon harjoittamisen edellytykset tulee lakisääteisesti turvata koko poronhoitoalueella.

Poronhoito kamppailee jo nyt ilmastonmuutoksesta aiheutuvien luonnon muutosten kanssa, kuten tuho-
talvet 2019–2020 ja 2021–2022 ovat osoittaneet (Kumpula ym. 2020; Kumpula ym. 2022). Ilmaston-
muutoksesta johtuvat ympäristömuutokset ja epävakaa sääilmiöt vaikuttavat voimakkaasti poroon ja
poronhoitoon. Nämä tulevat vain lisääntymään.

Näiden ohella poronhoidon toimintaedellytyksiä ja jatkuvuutta uhkaa jatkuvasti kasvava luonnonvarojen
teollinen käyttö, jota ilmastonmuutoksen hillintään ja siihen sopeutumiseen liittyvä ohjaus ja politiikka-
toimet kiihdyttävät.

Vihreän siirtymän myötä uusiutuvan energian ja kaivoshankkeiden suunnittelu poronhoitoalueella on
dramaattisesti kasvanut. Hankkeet tulevat osaksi sitä historiallista jatkumoa, missä poronhoidon elintila
hupenee ja heikkenee. Uusiutuvan energian hankkeita ovat eritoten tuulivoimahankkeet, mutta myös
esimerkiksi aurinkovoima- ja vesivoimahankkeet (virtavesien valjastaminen, tekoaltaat ja nykyisin
suunnittelussa olevat pumppuvoimalat). Poronhoitoalueella on toiminnassa olevia kaivoksia, useita kai-
voshankkeita vireillä ja yli 80 prosenttia Suomen malminetsinnästä kohdistuu alueelle.

Aurinkovoiman tuottamiseen poronhoitoalueella liittyy vielä paljon avoimia kysymyksiä. Tuulivoiman
tuotanto puolestaan aiheuttaa yksittäistä hankealuetta huomattavasti laajemmalle ulottuvia haitallisia
vaikutuksia. Tuulivoimaan ja muuhunkin uusituvan energian teollisuuden lajisto- ja elinympäristövai-
kutuksiin liittyvää tutkimusta on olemassa ja se karttuu koko ajan (esim. Tolvanen ym. 2023). Kaivos-
toiminnalla on monia haitallisia vaikutuksia poronhoitoon. Luonnonvarahankkeiden voimakkaan lisään-
tymisen myötä tulee myös monenlaisia yhteisvaikutuksia ja olemassa olevan muun maankäytön kanssa
kumuloituvia vaikutuksia.

Jo tällä hetkellä poronhoitoalueella energiatransitioon liittyviä hankkeita suunnitellaan kestäättömän
nopealla tahdilla, eikä elinkeinolla ole enää väistämisen mahdollisuuksia.

Poronhoidon ilmastosuunnitelma

***Oikein toteutetuilla luonnon ennallistamistoimilla on suora vaikutus hiilensidontaan, luonnon mo-
nimuotoisuuteen sekä poronhoidon resilienssiin ilmastonmuutoksen ja kilpailevien maankäyttömuo-
tojen aiheuttamassa paineessa.***

Ilmastonmuutoksen hillintä ja muutoksiin sopeutuminen on välttämätöntä; ohjauksen ja säätelyn suju-
voittamisessa olisi kuitenkin noudatettava tarkkuutta ja alueellisten erityispiirteinen nykyistä parempaa
huomioimista. Uusiutuvaan energiaan siirtyminen ei saisi tapahtua luonnon monimuotoisuuden ja kriit-
tisten elinympäristöjen turvaamisen tavoitteiden kustannuksella. Nämä tavoitteet on tunnustettu kan-
sainvälisissä sopimuksissa, kuten YK:n biodiversiteettisopimuksessa ja EU:n biodiversiteettistrategi-
assa. On riski, että huonosti valmisteltu ”sujuvoittaminen” johtaa näiden tavoitteiden kannalta mahdol-
lisesti peruuttamattoman huonoihin ratkaisuihin.

Poronhoidon sopeutumista ilmastonmuutokseen on edistettävä laidunalueita ennallistamalla. Suo- ja
metsäluonnon monimuotoisuuden palauttaminen avaa samalla mahdollisuuksia porolaidunten ennallis-
tamiseksi. Monimuotoisten laidunalueiden palauttaminen olisi keskeisin toimenpide poronhoidon

ilmastonmuutokseen sopeutumisessa. Esimerkiksi metsätalouskäytänteiden muuttuessa tai turvetuotannon toiminnan päättymisen jälkeen laidunalueita voidaan palauttaa takaisin poronhoidon käyttöön.

Ennallistamisen tulisi tapahtua alueelliset ja paliskuntakohtaiset erityispiirteet huomioiden. Poronhoidon ilmastoiresilienssiin kuuluu myös viimeisten vanhojen metsien ja luonnontilaisten alueiden suojelu teolliselta maankäytöltä. Näin tuettaisiin aidosti pohjoisen luonnon ja poronhoidon sopeutumista ilmastonmuutokseen. Oikein toteutettu ennallistaminen edistää myös hiilensidontaa.

Poronhoidolla on roolinsa ilmastonmuutoksen hillinnässä, sillä poro on pohjoisten ekosysteemien avainlaji. Porojen laidunnuksen ja hyvinvoinnin – poronhoidon – säilyttäminen osana pohjoisia ekosysteemejä on otettava pohjoisessa toteutettavan ilmastopolitiikan keskiöön. Poronhoidolla ei kuitenkaan ole omaa ilmastosuunnitelmaa tai ilmastonmuutokseen sopeutumisen ohjelmaa. Ohjelman luomiseen elinkeinon omista lähtökohdista tulisi osoittaa tukea ja resursseja. Elinkeinojen edustajia on pidettävä mukana ilmastopolitiikan toimenpiteitä suunniteltaessa, sillä toimenpiteet vaikuttavat elinkeinoon suoraan.

Paliskunnat tarvitsevat oman ilmastonmuutokseen sopeutumisen ohjelman, jonka laatimiseen tarvitaan elinkeinon tuntemusta ja lisäresursseja Paliskuntain yhdistyksen neuvontatyöhön.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Anne Ollila
toiminnanjohtaja

Lausunnon valmistelija, lisätiedot: Sanna Hast, etunimi.sukunimi@paliskunnat.fi, +358 40 723 9966

Viitteet

Kumpula J, Rämö S, Siitari J, Holkeri L, Pekkarinen A-J, Tauriainen J (2022). Talven 2021–2022 lumi- ja kaivuolosuhteet ja niiden vaikutukset poronhoitoon. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 71/2022. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-496-8>

Kumpula J, Jokinen M, Siitari J, Siitari S (2020). Talven 2019–2020 sää-, lumi- ja luonnonolosuhteiden poikkeuksellisuus ja vaikutukset poronhoitoon. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 58/2020. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-023-6>

Tolvanen, A., Routavaara, H., Jokikokko, M. & Rana, P. (2023). How far are birds, bats, and terrestrial mammals displaced from onshore wind power development? – A systematic review. Biological Conservation, 288, Elsevier. <https://doi.org/10.1016/j.biocon.2023.110382>